

Centre de Documentació i Recerca de la Cultura Tradicional i Popular: Dades per a un balanç

Antoni Anguela
Director del CDRCTP

El Centre de Documentació i Recerca de la Cultura Tradicional i Popular porta a terme una feina de recuperació i estudi del nostre patrimoni etnològic, constituint-se, dia a dia, en un mitjà més al servei dels estudiosos i de les entitats de l'Etnologia catalana.

The function of the Center of Documentation and Research about Traditional and Popular Culture is the recuperation of the Ethnologic heritage. It works as an organ for ethnologic diffusion and research. This article explains its activities.

Recerca, inventari, conservació i difusió del patrimoni etnogràfic de Catalunya: aquestes són les coordenades que delimiten les actuacions del Centre de Documentació i Recerca de la Cultura Tradicional i Popular (CDRCTP), creat l'any 1983 en una clara opció de govern adreçada a potenciar el coneixement i la divulgació de totes aquelles expressions culturals que formen part de la memòria col·lectiva de Catalunya.

Amb la creació d'aquest Centre, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya assumia l'acord unànimement adoptat en el Primer Congrés de Cultura Tradicional i Popular (Barcelona-1981/Girona-1982). El plantejament era de crear una estructura integradora, dedicada a fer i a fomentar la recerca en el camp de la cultura tradicional i popular i a formar un arxiu d'abast nacional amb tota mena de documentació especialitzada, escrita i audiovisual. Inicialment, el Centre formava part de la Direcció General de Difusió Cultural i, a partir de l'any 1988, amb la reforma del Departament de Cultura, va quedar adscrit a la Direcció General del Patrimoni Cultural.

En aquests gairebé deu anys d'existència, el CDRCTP ha desenvolupat un seguit d'actuacions adreçades a fomentar la recerca i assegurar la conservació d'elements de la cultura

tradicional i popular de Catalunya i també a estimular el seu estudi i divulgació. Actuacions que s'han concretat en l'atorgament d'ajuts a entitats i estudiosos per portar a terme diverses iniciatives sobre recerca, coneixement i conservació del patrimoni etnogràfic i amb un seguit de programes del Centre mateix sobre inventari, estudi i difusió. D'aquesta manera s'ha possibilitat una coordinació d'esforços per a una més efectiva recuperació d'aquest important àmbit de la cultura catalana.

El fons documental recopilat pel Centre d'ençà de l'inici de les seves activitats és de més de 52.000 documents. Es tracta d'un fons actiu i dinàmic al servei del coneixement i divulgació de la cultura tradicional de Catalunya que actua, complementàriament, en un nivell de correlació cultural amb l'Europa de les Regions. Estudis i treballs, biblioteca, fonoteca i diversos arxius configuren el corpus documental del CDRCTP.

1. Línies d'actuació

La majoria dels fets i dels elements que configuren el patrimoni etnogràfic són de caràcter intangible i immaterial. El seu coneixement està subjecte, doncs, d'una banda, a la transmissió oral, i de l'altra, a la investigació i el recull exhaustiu en su-

ports materials, que permetin el seu coneixement i divulgació. De fet, avui, quan han desaparegut moltes activitats i maneres de ser característiques que informaven els hàbits de comportament dels nostres avantpassats, la fixació de la memòria col·lectiva se'ns presenta com una necessitat imperativa per tal d'evitar l'oblit definitiu de tot aquest patrimoni que, a Catalunya, és d'un valor excepcional.

La inquietud envers la recuperació i conservació del patrimoni etnogràfic de Catalunya ha tingut, entre nosaltres, una extraordinària dimensió social i s'ha manifestat de molt diverses formes, tant a nivell individual com col·lectiu, i des dels sectors que podríem anomenar «autodidactes» fins als més academicistes. En forma esquemàtica, la línia d'actuació del CDRCTP es podria concretar en els àmbits que presentem a continuació.

Recerca/Investigació

La recerca i localització d'aquests elements culturals que configuren el patrimoni etnogràfic de Catalunya és el primer pas en la tasca col·lectiva de recopilació i conservació. En aquest sentit, des del CDRCTP s'ha establert un seguit de mecanismes de foment d'aquesta tasca. Són els següents:

1. *Premi Nacional de Recerca Etnogràfica «Joan Amades».* Amb motiu del centenari del naixement d'aquell destacat folklorista, l'any 1990 es va convocar la primera edició d'aquest certamen, la qual es va resoldre l'any 1991 tot premiant quatre de les obres presentades, originals de Lluís Calvo, Salvador Arroyo, Josep M. Ferigla i Ignasi Roviró. L'objectiu d'aquest Premi i, concretament, la segona edició, es planteja de promoure l'elaboració de

treballs teòrics, historiogràfics i/o metodològics sobre els costums i les tradicions de Catalunya i també propiciar l'elaboració de reculls etnogràfics fruit de la recerca i l'observació directa. La resolució d'aquesta nova convocatòria es coneixerà el mes de novembre de 1992.

2. *Ajuts.* Anyalment s'estableixen ajuts per tal d'estimular la investigació i la recerca d'elements del patrimoni etnogràfic. Hi ha dos tipus d'ajuts:

2.1. Subvencions, on s'estableixen tant les iniciatives particulars com les de les associacions culturals i les corporacions locals o comarcals interes-

Cartell de l'exposició El món de Joan Amades (Barcelona, novembre de 1990-gener de 1991).

EXPOSICIO GRALLES I GRALLERS

Catàleg de l'exposició
Gralles i grallers.

sades a promoure activitats de foment del coneixement, la recuperació i la conservació de la cultura tradicional i popular catalana. També en aquest apartat hi ha una segona línia de subvencions adreçada a empreses editores per a la publicació de treballs relacionats amb la cultura tradicional i popular de Catalunya. D'aquesta manera s'abasten tant la recerca i conservació com la difusió del patrimoni etnogràfic.

2.2. Beques, destinades a persones físiques per al desenvolupament de treballs sobre cultura tradicional i popular catalana. La convocatòria estableix tres apartats concrets: Estudis genèrics sobre qüestions etnogràfiques; treballs de localització i inventari de fons etnogràfics, amb especial

consideració envers aquells projectes relatius a elements i materials d'interès museogràfic; i treballs de recerca etnomusicològica, en especial aquells relatius a les comarques lleidatanes i gironines.

3. *Convenis.* Enguany s'ha plantejat aquesta tercera via de foment, que es concreta en l'establiment d'acords de cooperació que contribueixin al desenvolupament dels programes d'investigació a les universitats catalanes i a centres d'estudis locals o comarcals. Es tracta d'una més estreta línia de col·laboració que ensems permet l'establiment d'una política de prioritats i una planificació més coordinada de les diferents línies d'investigació.

Inventari/Conservació

El resultat dels treballs de recerca origina l'obtenció de documents i materials que cal inventariar, catalogar i conservar. Al mateix temps que permet la fixació dels elements immaterials del patrimoni etnogràfic que formen part de la memòria col·lectiva del poble.

Tal com indicàvem abans, en aquests anys d'actuació, el CDRCTP ha atresorat un fons documental ben considerable, integrat en diferents seccions: biblioteca, fonoteca, disco-teca, hemeroteca, arxius, arxiu de microfilms, col·leccions i fons audiovisual. Paral·lelament, s'han obtingut informacions referencials sobre altres arxius i fons documentals.

En aquest àmbit de l'inventari, la catalogació i la conservació del patrimoni etnogràfic de Catalunya, les actuacions del CDRCTP són les següents:

1. *Arxius.* Localització, determinació del seu contingut i interès, dispo-

nibilitat dels seus titulars en quant a la convenció i consulta pública, possibilitats d'adquisició o cessió i tràmit de declaració de bé d'interès cultural.

2. *Informatització*. El CDRCTP disposa d'un suport informàtic de gran capacitat que permet un tractament i selecció d'informacions àgil i efectiu. Les àrees d'informatització són les següents: cens d'entitats, nomenclator de danses tradicionals, inventari de fonogrames, registre de melodies tradicionals editades i catalogació de llibres i documents. D'altra banda, també s'ha iniciat un arxiu informatitzat de partitures de música per a cobla. L'equipament del CDRCTP està integrat a la xarxa del Centre Informàtic de la Generalitat de Catalunya.

3. *Microfilmació*. Les tècniques de microfilmació asseguren la conservació i consulta de fons documentals. En aquest sentit, la secció de microfilms del CDRCTP produeix anyalment el tractament de determinats arxius i fons documentals per aquest procés i els equips de lectura i reproducció permeten un fàcil accés a aquests documents microfilmats.

Difusió/Coneixement

Una de les preocupacions constants del CDRCTP ha estat la divulgació i coneixement dels treballs i fons documentals obtinguts en el desenvolupament de les seves accions. En aquest sentit s'han impulsat diferents activitats de debat i difusió, però també s'ha incidit en el tema de la implantació d'aquests coneixements a nivell educatiu.

1. *Congressos i jornades*. Amb l'objectiu de propiciar la reflexió i el debat sobre determinats aspectes de la

cultura tradicional i popular, s'han convocat diferents encontres que facilitessin la reflexió, l'estudi i la divulgació dels temes plantejats. Convocatòries que, en la majoria d'ocasions, s'han portat a terme conjuntament amb entitats o col·lectius especialitzats, com és el cas del *Congrés de Dansa Catalana d'Arrel Tradicional* (Sant Cugat del Vallès, 1988-1989), amb l'Agrupament d'Esbarts Dansaires; el *Col·loqui sobre cançó tradicional* (Reus, 1989), amb el Centre sobre Documentació de la Cultura Popular/Carrutxa; les *Jornades tècniques d'estudi i debat sobre l'ensenyament dels instruments tradicionals* (Vilanova i la Geltrú, 1990), amb el Festival Internacional de Música Popular Tradicional de Vilanova i la Geltrú; el *Cicle 75 anys d'antropologia a Catalunya* (Barcelona, 1990), amb la Institució Milà i Fontanals (CSIC); o les *Jornades d'Estudis Folklorics* (Vic, 1991), amb el Grup de Recerca Folklorica d'Osona.

2. *Publicacions*. Malgrat no haver assolit el nivell desitjat en relació al nombre de publicacions, el CDRCTP ha produït l'edició de diferents treballs i ha col·laborat en la publicació d'algunes obres promogudes per altres entitats i institucions. Podem remarcar *El món de Joan Amades*, obra en la qual, a més del catàleg de l'exposició del mateix títol, s'inclou una taula cronològica dels fets més destacats en el camp de l'etnografia i el folklore des del 1799 fins al 1990, i també una biografia de Joan Amades i el catàleg bibliogràfic de la seva obra. També en el capítol de publicacions pròpies del Centre cal destacar l'inici de la col·lecció discogràfica de la Fonoteca de Música Tradicional Catalana, estructurada en 5 sèries i amb dos

Catàleg de l'exposició El sac de gimecs.

Fitxa tècnica

Centre de Documentació i Recerca de la Cultura Tradicional i Popular (CDRCTP)

Portaferrissa, 1

Palau Moja

08002 BARCELONA

Tel. (34/3) 3021522

Fax. (34/3) 3012241

Adscripció: Direcció General del Patrimoni Cultural
Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Director: Antoni Anguela i Dotres.

Secretari: Salvador Sorrosal i Puyal.

Personal: 3 tècnics.

Funcions:

— Tenir cura de la formació i manteniment d'un arxiu de documents escrits i audiovisuals relatiu a la cultura tradicional i popular.

— Promoure la recerca i l'estudi d'aspectes determinats de la cultura tradicional i popular. (El Centre estableix anualment beques i ajuts econòmics per a treballs d'investigació).

— Relació i coordinació amb arxius documentals i fons museístics ja existents, que facilitin la localització de qualsevol tipus de dades sobre cultura tradicional i popular i permetin la consulta als investigadors i estudiosos.

— Informar sobre les propostes d'adquisició, de préstec o de dipòsit entre els particulars o entitats públiques o privades, i la Generalitat, en relació amb objectes i fons documentals vinculats amb la cultura tradicional i popular de Catalunya.

Equipaments:

— Base de dades d'entitats de tot Catalunya, relacionades amb la cultura tradicional i popular.

— Base de dades del fons documental del CDRCTP.

— Base de dades bibliogràfica.

— Lectora-reproductora de microfílms.

— Equips audiovisuals per a treballs de camp.

— Sala de consulta amb accés restringit (reserva telefònica prèvia).

Fons documental:

— FONS JOAN AMADES 2.800 llibres.

1.000 separates d'articles i treballs diversos. 350 revistes i anuals. Col·leccions de postals antigues i gravats. Arxiu de melodies.

— BIBLIOTECA especialitzada en temes de cultura tradicional. 5.000 volums, aproximadament.

— ARXIUS

Sobre dansa tradicional: Arxiu Josep M. Castells i Arxiu Joan Bial.

12.000 documents.

Sobre cançons, costums, rondalles, entreteniments, etc., relatius a la tradició oral de diferents indrets de la comarca d'Osona:

Arxiu Josep M. Vilarmau, Arxiu mossèn Joan Sala i Arxiu GRFO.

15.800 documents.

Sobre sardanes i música tradicional:

6.000 documents.

— BEQUES I ESTUDIS: 196 treballs, catalogats i informatitzats.

— FONOTECA DE MÚSICA TRADICIONAL CATALANA: 12.000 fonogrames originals.

— INVENTARI DE DANSES TRADICIONALS: 2.178 danses referenciades, amb resums comarcals de densitat etnocoreogràfica i índex quantitatiu de danses.

— HEMEROTECA, DISCOTECA, VIDEOTECA

— COL·LECCIONS diverses de fullets, biografies, goigs, etc.

Salvador Sorrosal

volums apareguts: *Música de tradició oral a Catalunya i Valls: sons i músiques de festa*, amb sengles àlbums dobles i els corresponents estudis etnomusicològics sobre el contingut de cada volum. Finalment, també volem ressenyar en aquest apartat el *Catàleg de Materials Etnogràfics Inèdits*, amb referències sobre els estudis i treballs becats pel CDRCTP entre els anys 1985 i 1989 i del qual actualment s'està preparant una edició actualitzada.

3. *Exposicions.* En aquest apartat s'han promogut diverses mostres destinades a conèixer en profunditat alguns aspectes de l'entorn artístic-cultural del patrimoni etnogràfic. En aquesta línia s'han presentat les exposicions *Gralles i grallers* i *El sac de gemecs a Catalunya*, que són dues mostres antològiques sobre aquests dos instruments tradicionals; d'altra banda, les exposicions *Mostra de terrissa popular catalana* i *Ceràmica decorada*, constitueixen sengles propostes didàctiques referents a una activitat artística ben característica i amb una gran tradició artesanal a Catalunya; i *Les nostres tradicions* és també una aproximació a les manifestacions festives i tradicionals de Catalunya a través d'una col·lecció de dibuixos originals de la coneugda ninotaire osonenca Pilarín Bayés. Totes les exposicions esmentades tenen caràcter itinerant. D'altra banda, l'any 1990, amb motiu del centenari del naixement de Joan Amades es va organitzar una gran exposició sota el títol *El món de Joan Amades*, que abastava tant aspectes sociològics com etnològics i lingüístics relatius a la cultura popular catalana, tot presentant la diversitat d'estudis i reculls fets per Joan Amades sobre múltiples matèries amb uns plantejaments

crítics i de contrast amb la realitat actual.

4. *Ensenyament.* La consciència col·lectiva de la nostra identitat cultural s'assoleix en els primers estadis de la formació de cada persona. Les primeres nocions rebudes tradicionalment en el clos familiar, aquell conjunt de sons, formuletes, frases fetes, cançonetes i petites contarelles, van quedant desplaçats si-no-vols per força amb els condicionants i compromisos de les noves formes de viure, que fan que els nostres menuts rebin unes nocions molt més estereotipades a les escoles-bressol i als cursos pre-escolars. Davant d'aquest nou perill sobre el coneixement de les nostres tradicions i costums, cal vetllar per tal que tot aquest patrimoni de tradició oral no desaparegui. En aquest sentit, una de les línies de treball del CDRCTP va adreçada a incidir en els aspectes pedagògics i en determinats temes formatius; així s'han creat el Seminari d'Ensenyament dels Instruments Tradicionals (SEIT) i l'Aula de Música Tradicional, per tal d'elaborar metodologies i formar repertoris de música tradicional aptes per a l'ensenyament d'aquesta matèria a les escoles dins l'horari lectiu; i en el cas de l'Aula de Música Tradicional, per tal d'organitzar cicles de formació musical per a intèrprets i sonadors de música popular.

5. *Certamen fotogràfic.* El Certamen Fotogràfic d'Etnografia «Tradició Viva» s'ha instituit amb l'objectiu de contribuir a donar una major difusió a les manifestacions de la cultura tradicional catalana i als fets i aspectes dels costums populars a Catalunya i promoure la realització de reportatges fotogràfics sobre temes d'interès etnogràfic.

2. **Projecció i desenvolupament**

Els senyals d'identitat del poble català són una herència que cal valorar i que cal saber utilitzar en qualsevol projecte de futur del nostre país. El CDRCTP ha de ser un dels eixos vertebradors en la consecució d'aquests objectius. En aquest sentit, des del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya es treballa per consolidar aquesta tasca i donar respostes concretes a les nombroses iniciatives que promouen els diferents sectors de la societat civil dins d'aquesta línia.

Les realitzacions immediates del CDRCTP són, en bona part, de consolidació. Enguany es portarà a terme la catalogació del Fons Joan Amades i es coeditarà, conjuntament amb Publicacions de l'Abadia de Montserrat, el catàleg de materials recuperat de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya; d'aquesta manera es posaran a l'abast dels estudiosos dos dels pilars fonamentals del patrimoni etnogràfic de Catalunya. D'altra banda, la publicació de la *Revista d'Etnologia de Catalunya* neix a partir de la proposta del CDRCTP de crear una tribuna oberta a la intercomunicació entre el Centre i totes aquelles persones, grups i institucions interessades en aquesta temàtica. Per la seva part, la Fonoteca de Música Tradicional aportarà enguany tres nous volums a la seva col·lecció discogràfica: *Música Tradicional d'Osona, Santa Tecla a Tarragona* i *Grallers de Vilafranca-Colla de Mar*. Altres projectes relatius a la difusió del patrimoni etnogràfic són la convocatòria de les Primeres Jornades Europees sobre Museus dels Raiers, que se celebraran a la Poble

de Segur del 23 al 25 d'octubre, i les Jornades de Treball sobre el Ball de Diables, que tindran lloc a Tarragona els dies 7 i 8 de novembre. També s'està treballant en l'organització del 10è Seminari Europeu d'Etnomusicologia, que reunirà a Catalunya especialistes d'arreu del món, durant el mes de setembre de 1993. D'altra banda, s'ha preparat una nova exposició itinerant sota el títol *Bestiari de foc a Catalunya*, i també una interessant recopilació d'artístiques figures de pessebre per a l'exposició *Ramon Amadeu i la seva escola*, que es presentarà a Olot el proper mes de desembre, dins la Mostra Internacional de Pessebrisme que se celebrarà a la capital de la Garrotxa. Finalment cal remarcar que a partir del mes d'octubre vinent es desenvoluparà el primer *Curs de mestratge en música tradicional i popular*, promogut per l'Aula de Música del CDRCTP.

Un darrer element a considerar és la presentació al Parlament de Catalunya d'un projecte de llei aprovat pel Govern de la Generalitat sobre foment i protecció de la cultura tradicional i popular i de l'associacionisme cultural. Malgrat que els senyals d'identitat tenen més relació amb les lleis no escrites, que són generalment més eloqüents que les lleis formulades, creiem que aquest projecte suposarà la creació d'un marc legal que permeti recollir l'important llegat cultural del qual parlàvem abans. I tot refermant aquest criteri, el Departament de Cultura destinarà una important superfície al Centre de Promoció de la Cultura Tradicional i Popular a l'edifici de nova planta que està construint al barceloní carrer de Santa Madrona.

Algunes dades sobre la cultura tradicional a Catalunya

Tractar de quantificar, amb xifres demostrables, estadístiques i gràfics, l'activitat en el camp de la cultura tradicional, és una tasca molt difícil, gairebé impossible. La cultura popular, els costums tradicionals, són exercits voluntàriament o inconscientment per tots els pobles. Més encara a Catalunya, rica històricament en valors culturals de tot tipus, on la cultura tradicional ha representat moltes vegades el sistema de transmissió, oral i cultural, d'uns senyals d'identitat sovint negats o marginats.

No es pot comptabilitzar, doncs, amb exactitud aquest exercici de la pròpia cultura. Tot i amb això, resulta evident que les formes d'expressió cultural autòctones, el que en diem «cultura tradicional», tenen un volum i una vitalitat tan enormes que, malgrat els prejudicis i una bona dosi d'oblit i d'ignorància en els mitjans de comunicació, constitueixen el conjunt d'activitats més extens, divers i amb més participació dels que tenen lloc a Catalunya en el decurs d'un any qualsevol.

A tall d'aproximació, presentem tot seguit algunes xifres orientatives d'unes quantes activitats, potser les més destacades, que per les seves característiques permeten ser, d'alguna manera, quantificades.

El món sardanista

A Catalunya hi ha actualment unes 210 agrupacions sardanistes

que organitzen, cada any, unes 5.265 ballades de sardanes. A més, hi ha 200 colles sardanistes que participen en uns 80 concursos del Campionat de Catalunya de l'especialitat. També s'han d'esmentar uns 140 aplecs, distribuïts per tota la geografia catalana.

Entre una cosa i una altra es deuen ballar, com a mínim, unes 35.000 sardanes cada any. El nombre de dansaires supera fàcilment el mig milió.

La part musical d'aquest moviment va a càrrec de la formació més característica i prestigiosa de la música popular catalana: la cobla. Actualment, el nombre de cobles en actiu a Catalunya és de 92; és a dir, gairebé uns 1.200 músics, molts d'ells joves intèrprets sortits, en bona part, de les 10 escoles de cobla que funcionen normalment.

A tot això caldria afegir-hi els cursets de sardanes de les agrupacions i d'altres entitats i les convocatòries anuals de concursos i premis per a intèrprets i compositors de sardanes i música per a cobla.

La dansa tradicional

Catalunya compta avui amb uns 250 esbarts i grups de dansa que treballen tant en la conservació de les danses tradicionals com en la creació de noves coreografies a partir de la dansa popular.

Els esbarts estan formats per uns 7.500 dansaires, realitzen unes 450 actuacions anyals i gaudeixen d'un públic de gairebé 500.000 persones. Com a esdeveniments especialment significatius en aquest camp cal esmentar el Festival de Cantonigròs i les *Jornades Internacionals Folklori-*

ques de Catalunya, ambdós d'abast internacional.

Fins aquí hem parlat de la dansa popular com a espectacle dalt d'un escenari; però podem afegir encara les més de 200 danses tradicionals vives al seu lloc d'origen, algunes de les quals són obertès a la participació popular i d'altres són executades per grups estables, entre els quals podem esmentar 80 grups de bastoners, 30 de gitanes i uns 50 més entre pastorets, cercolets, trabucaires i altres balls i entremesos populars. A part d'aquests es comptabilitzen actualment prop de 200 colles de ball de diables, és a dir, com a mínim, uns 4.000 «diables» festius. En conjunt, tots aquests grups fan unes 1.300 exhibicions a l'any.

La música tradicional

A més de les activitats de les cobles, cal esmentar les més de 3.500 actuacions en un any dels 180 grups de grallers i altres formacions elementals que existeixen avui a Catalunya (flabiolaires, sacaires, acordionistes, mitges cobles, cobles de tres quartans, ministrers, etc.). Aquests grups, a part d'actuar en balls i concerts, porten la música tradicional a les festes populars de tot el país, acompanyant tot tipus de balls, entremesos i altres manifestacions tradicionals.

Hi ha, també, unes 50 bandes de música, moltes d'elles concentrades a les comarques meridionals, on constitueixen un fenomen cultural de gran tradició i reuneixen a uns 3.000 músics que fan unes 800 actuacions cada any.

En el camp de la música tradicional cal destacar també la cele-

bració, anyalment, del *Festival Internacional de Música Popular Tradicional* de Vilanova i la Geltrú, el cicle «*Tradicionarius*» a Barcelona, la *Trobada de Música Tradicional* de Reus i la *Trobada d'Acordionistes del Pirineu* a Arséguel.

El món casteller

A Catalunya hi ha 22 colles castelleres oficialment constituïdes, que s'escampen més enllà de les comarques on el fet casteller ha estat tradicional. En un any les colles ofereixen més de 600 actuacions, la qual cosa suposa plantar uns 1.800 castells, sense comptar els pilars.

Les colles agrupen a uns 2.700 castellers i movilitzen un gran nombre d'afecionats.

Imatgeria, bestiar i altres entremesos

Hi ha avui dia a Catalunya unes 250 colles de geganters, moltes d'elles amb música pròpia i algunes amb capgrossos i més d'una parella de gegants. A més, existeixen un gran nombre de gegants que només surten al seu lloc d'origen i no compten amb cap colla, sinó amb un grup tradicional de portants. En total, el nombre de gegants a Catalunya s'acosta actualment a les 490 parelles i el nombre de portants supera els 4.500.

Això es completa amb més de 60 dracs i un nombre indeterminat de mulasses, àligues, bous, víbries, etc., que agrupen, com a mínim, un altre miler de portants. Tots plegats deuen fer, com a mínim, unes 1.500 sortides anuals.

Cors de Clavé, caramellaires i havaneres

La major part dels cors d'arrel i repertori popular estan agrupats a la Federació de Cors de Clavé: uns 120 grups. Les colles de Caramelles, moltes de les quals són de formació esporàdica, superen també el centenar. Afegim també uns 50 grups d'havaneres. En total uns 5.000 cantaires, amb més de 1.000 cantades populars cada any.

El teatre popular-tradicional.

En aquest àmbit, ben segur que l'obra més representativa és «Els Pastorets» en les seves diverses versions. Probablement se superen les 500 representacions anuals, en uns 70 teatres diferents escampats per tot Catalunya. Hi ha també les tradicionals representacions de «La Passió» a Esparreguera, Olesa de Montserrat, Cervera, Ulldcona i a d'altres indrets, i també d'altres representacions més localitzades, com el Ball del Sant Crist de Salomó. En total, unes 50 actuacions més. Es pot parlar d'un públic d'aproximadament 250.000 persones cada any.

Per acabar, cal dir que, naturalment, aquesta quantificació no es pot fer extensiva a tot el conjunt de festes i celebracions populars i tradicionals que omplen Catalunya d'any en any i de manera creixent. I, encara menys, a tot allò que forma part, gairebé involuntàriament, de la vida de qualsevol ciutadà: costums, tradicions, hàbits o rituals quotidians, etc.

Tot plegat constitueix un indicatiu prou definit i vigent de la personalitat cultural de tota una col·lectivitat.

Josep Albà